

10. Dybailo, V., & Malerius, Sh. (2004). Rozshyrennia mozhlyvostei nederzhavnykh orhanizatsii cherez zaluchennia volonteriv ta stvorennia merezh. [Empowerment of non-governmental organizations through the involvement of volunteers and the creation of networks]. 98. [in Ukrainian].
11. Bezpalko, O. V. (2001). Pidhotovka volonteriv do provedennia orhanizatsiinykh form sotsialno-pedahohichnoi diialnosti. [Training of volunteers to carry out organizational forms of socio-pedagogical activity]. *Volonterstvo: poradyk dlia orhanizatora volonterskoho rukhu v Ukraini*. [in Ukrainian].
12. Olchman, M., & Dzhordan, P. (1997). Dobrovoltsi tsinne dzherelo. [Volunteers are a valuable resource]. 119. [in English].
13. Makkarli, S. (1998). Upravlinnia diialnistiu volonteriv. Yak zaluchyty hromadskist do vyrishennia problem suspilstva. [Management of volunteer activities. How to involve the public in solving societys problems]. (O Vynnychuk, Trans). 160. [in Ukrainian].
14. Zvierieva, I.D. (Ed.) (2006). Sotsialna pedahohika: teoriia i tekhnolohii. [Social pedagogy: theory and technology]. 316. [in Ukrainian].
15. Yarkina, T.F., & Bocharova, V.G. (1993). Teoriya i praktika sotsialnoy raboty: otechestvenniy i zarubezhniy opyt: v 2 t. [Theory and practice of social work: domestic and foreign experience: in 2 volumes]. T.1. 461. [in Russian].
16. Sydorenko, K.O. (2013). Administratyvno-pravove rehuliuвання volonterskoi diialnosti v Ukraini. [Administrative and legal regulation of volunteer activity in Ukraine]. *Dys. na zdob. nauk. stup. kand. yuryd. nauk zi spets. 12.00.07 «administratyvne pravo i protses; finansove pravo; informatsiine pravo»*. K: NAVS. 205. [in Ukrainian].
17. Pro volontersku diialnist. (2011). [on volunteering]. *Zakon Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR) № 42, 435*. [in Ukrainian].
18. Cholii, S. (2021). Volonterstvo ta blahodiinist yak vydy prosotsialnoi ekonomichnoi aktyvnosti. [Volunteering and charity as types of prosocial economic activity]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia psykholohichni nauky. Vypusk 9*. 284–290. Retrieved from: <https://doi.org/10.30970/PS.2021.9.36> [in Ukrainian].
19. Serbyn, R.A. (2015). Formy blahodiinnoi diialnosti v Ukraini. [Forms of charitable activity in Ukraine]. *Stan, problemy ta perspektyvy suchasnoi yurysprudentsii Ukrainy v umovakh yevrointehratsii: pravovi ta suspilni aspekty : materialy pidsumk. nauk.-teoret. internet-konf., m. Kyiv, 23 kvitnia 2015 r. Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav.* 16–17. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 23.05.2023

УДК 349.41

DOI: 10.36550/2522-9230-2023-14-313-318

Марченко Світлана Іванівна,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри земельного та аграрного права
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
<https://orcid.org/0000-0001-9169-3233>

Сюйва Ірина Сергіївна,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри земельного та аграрного права
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
<https://orcid.org/0000-0002-5001-2750>

Медведська Вікторія Валеріївна,

доктор філософії,
старший викладач кафедри транспортного права та логістики
Національного транспортного університету,
<https://orcid.org/0000-0001-5579-4600>

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНОГО КОНТРОЛЮ ТА НАГЛЯДУ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена дослідженню правових засад ветеринарно-санітарного контролю та нагляду в Україні. Виділено основні нормативно-правові акти, які регламентують особливості ветеринарно-санітарного контролю в

Випуск 14. 2023

© С.І.Марченко, І.С.Сюйва, В.В.Медведська, 2023

Україні. В науковій роботі авторами значну увагу приділено останнім змінам до нормативно-правових актів, що регулюють досліджувану сферу, оскільки саме ці зміни повинні комплексно врегулювати питання ветеринарно-санітарного контролю та нагляду і сприяти забезпеченню епізоотичного благополуччя країни, безпеки та якості харчових продуктів. Визначено тенденції розвитку ветеринарного законодавства України. Проаналізовано правові засади ветеринарно-санітарного контролю та нагляду в умовах воєнного стану.

Ключові слова: ветеринарно-санітарний контроль, ветеринарно-санітарний нагляд, якість та безпечність харчових продуктів, карантин тварин, захист тварин від жорстокого поводження, благополуччя тварин, сільськогосподарська продукція, побічні продукти тваринного походження.

Marchenko S., Syuyva I., Medvedska V. LEGAL BASIS OF VETERINARY SANITARY CONTROL AND SUPERVISION IN UKRAINE

The article is devoted to the study of the legal basis of veterinary and sanitary control and supervision in Ukraine. The main legal acts that regulate the peculiarities of veterinary and sanitary control in Ukraine are highlighted. In the scientific work, the authors paid considerable attention to the latest changes to the regulatory and legal acts regulating the researched field, since these changes should comprehensively regulate the issues of veterinary and sanitary control and supervision and contribute to ensuring the epizootic well-being of the country, the safety and quality of food products. Trends in the development of veterinary legislation of Ukraine have been determined. The legal principles of veterinary and sanitary control and supervision under martial law are analyzed.

Key words: veterinary-sanitary control, veterinary-sanitary supervision, quality and safety of food products, animal quarantine, protection of animals from cruelty, animal welfare, agricultural products, by-products of animal origin.

Постановка проблеми. Прагнення України до входження до Європейського союзу та виконання Україною своїх зобов'язань в межах Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Угоди про вільну торгівлю з ЄС зумовило також необхідність реформування системи державного контролю за якістю та безпечністю харчових продуктів та приведення законодавства України у сфері ветеринарно-санітарних вимог до відповідності правовим актам ЄС.

Реформування системи державного контролю за якістю та безпечністю харчових продуктів набуло принципової актуальності, адже забезпечення захисту життя та здоров'я особи, дотримання прав і законних інтересів споживачів продукції є одним із найголовніших принципів європейської політики, до досягнення стандартів якої наразі прагне Україна.

Правові засади ветеринарно-санітарного контролю та нагляду в Україні є базисом та джерелом досягнення високих стандартів в даній сфері, оскільки в сучасних умовах законодавство України супроводжується низкою недоліків правового й організаційного характеру через наявність застарілих норм, прогалин, дублювання та інших юридичних дефектів.

Чинне законодавство про ветеринарний контроль, зокрема Закон України «Про ветеринарну медицину», ґрунтується ще на застарілих радянських підходах, не відповідає викликам сьогодення і потребує комплексних змін.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Науково-теоретичною основою цього дослідження стали наукові праці О.В. Гафурової, В.М. Єрмоленка, І.В. Лучко, Н.В. Карпінської, Т.О. Коваленко, С.І.Марченко та інших вчених.

Метою статті є визначення нових правових засад, виробленні теоретичних підходів до суб'єктів, об'єктів та видів ветеринарно-санітарного контролю та нагляду в Україні, відображення їх в законодавстві України та застосування у практичній діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ветеринарно-санітарний контроль та нагляд в Україні здійснюється органами виконавчої влади в межах повноважень, визначених законодавством України, та регламентується законами України «Про ветеринарну медицину», «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, ветеринарну медицину та благополуччя тварин», «Про безпечність та гігієну кормів» та іншими нормативно-правовими актами, які закріплюють основні засади правового регулювання ветеринарно-санітарного контролю та нагляду.

Згідно ст. 1 Закону України «Про ветеринарну медицину» від 25.06.1992 р. № 2498-ХІІ (далі – Закон № 2498-ХІІ), державний ветеринарно-санітарний контроль – функції, що виконуються державними ветеринарними інспекторами та/або офіційними ветеринарними лікарями і полягають у постійному забезпеченні виконання встановлених чинним законодавством ветеринарно-санітарних заходів та технічних регламентів, а державний ветеринарно-санітарний нагляд – функції, що виконуються державними ветеринарними інспекторами та/або офіційними ветеринарними лікарями і полягають у періодичній перевірці дотримання вимог чинного законодавства в галузі ветеринарної медицини. В теорії аграрного права І. Лучко звертає увагу на відсутності на законодавчому рівні чіткого розмежування контролю та нагляду, при цьому, на думку дослідниці, ветеринарно-санітарний нагляд є ширшим за ветеринарно-санітарний контроль [1, с. 76]. Такий підхід підтримується і в спеціальній літературі [2] та ґрунтується на проведенні порівняльного аналізу мети та основних цілей ветеринарно-санітарного контролю та нагляду, суб'єктного складу, засобів та механізмів здійснення тощо.

Аналізуючи Закон № 2498-ХІІ можна виділити такі основні напрямки державного ветеринарно-санітарного контролю: 1) державний ветеринарно-санітарний контроль та нагляд за переміщенням тварин

(ст. 15); 2) державний ветеринарно-санітарний контроль та нагляд на ринках (ст. 16); 3) державний контроль та нагляд за безпечністю і якістю ветеринарних препаратів, субстанцій та засобів ветеринарної медицини (ст. 17); 4) державний ветеринарно-санітарний контроль та нагляд на державному кордоні України та транспорті (ст. 18); державний ветеринарно-санітарний контроль та нагляд під час полювання (ст. 19).

Об'єктами державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду, відповідно до ст. 1 Закону № 2498-ХІІ, виступають товари, потужності (об'єкти), засоби ветеринарної медицини, засоби догляду за тваринами та супутні об'єкти. До органів, які здійснюють державне управління в галузі ветеринарної медицини належать Кабінет Міністрів України, центральний орган виконавчої влади з питань аграрної політики (Міністерство аграрної політики та продовольства України), Державний департамент ветеринарної медицини з державною інспекцією ветеринарної медицини, його територіальні органи (ст. 4 Закону).

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо безперебійного виробництва та постачання сільськогосподарської продукції під час воєнного стану» від 12 травня 2022 року № 2246-ІХ, через один рік з дня припинення або скасування воєнного стану в Україні Закон України «Про ветеринарну медицину» від 25.06.1992 № 2498-ХІІ втратить чинність у зв'язку із набранням чинності Законом України «Про ветеринарну медицину» від 4 лютого 2021 року № 1206-ІХ (далі – Закон № 1206-ІХ).

Закон № 1206-ІХ, з урахуванням законодавства ЄС, визначає правові та організаційні засади здійснення діяльності у сферах забезпечення захисту здоров'я та благополуччя тварин, ветеринарної практики, виробництва, обігу та застосування ветеринарних препаратів, а також обігу побічних продуктів тваринного походження та містить помітні зміни. Оновлення законодавства про ветеринарну медицину шляхом впровадження в Україні стандартів ЄС (Закон імплементує норми 14 актів ЄС) дозволить виробникам тваринницької продукції отримати ще більше конкурентних переваг для виходу на міжнародні ринки [3].

Проведення порівняльного аналізу нині діючого законодавства у сфері ветеринарно-санітарного контролю та нагляду та оновленого законодавства, яке діятиме саме після закінчення воєнного стану, дозволяє показати еволюцію його розвитку та подальші перспективи.

Так, в пояснювальній записці до проекту Закону України «Про ветеринарну медицину та благополуччя тварин» [4] зокрема зазначено, що «необхідність імплементації актів законодавства ЄС, на основі яких розроблено проект Закону України «Про ветеринарну медицину та благополуччя тварин» передбачена Всеохоплюючою стратегією імплементації Глави IV (Санітарні та фітосанітарні заходи) Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, затвердженою Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 228-р. Враховуючи вищевикладене, законодавство в сфері ветеринарної медицини потребує системного та комплексного вдосконалення».

На відміну від Закону № 2498-ХІІ, новим Законом № 1206-ІХ значна увага приділена термінології, конкретизовано законодавство про ветеринарну медицину та благополуччя тварин, уточнено сферу дії Закону, визначено основні напрями державної політики у сфері ветеринарної медицини, органи державного управління у сфері ветеринарної медицини, принципи розроблення, затвердження, перегляду і застосування ветеринарно-санітарних заходів та інше.

Зупинимось на основних відмінностях, які наводимо нижче.

Закон № 1206-ІХ доповнено окремим розділом, який присвячений правовим питанням забезпечення благополуччя тварин (розділ VI), вперше представлено визначення поняття «благополуччя тварин», а саме благополуччя тварин – стан забезпечення фізіологічних та етологічних потреб тварин шляхом створення належних умов для їх розведення, утримання та транспортування, включаючи систематичний догляд, належне годування, поїння та гуманне поводження з тваринами, що виключає страх, біль і страждання, у тому числі під час забою, та забезпечує свободу прояву твариною типової для неї поведінки.

Детально врегульовано основні засади забезпечення благополуччя тварин під час утримання, вимоги до утримання сільськогосподарських тварин на потужностях, вимоги до потужностей, на яких утримуються сільськогосподарські тварини, вимоги до годування, поїння та використання інших речовин, вимоги до забезпечення благополуччя сільськогосподарських тварин під час їх розведення, вимоги до забезпечення благополуччя тварин під час їх транспортування, вимоги до забезпечення благополуччя тварин під час забою. Певним чином, Законом № 1206-ІХ конкретизовано окремі принципи поводження з тваринами, які закріплені Законом України «Про захист тварин від жорстокого поводження» від 21 лютого 2006 року № 3447-ІV, та закладено основні правові засади становлення законодавства у сфері використання тварин у сільському господарстві (законодавство про здоров'я та благополуччя тварин), яке охоплює вимоги щодо розведення та утримання сільськогосподарських тварин; ветеринарного обслуговування; транспортування сільськогосподарських тварин; первинної переробки продукції тваринництва (забій тварин) [5, с. 245-248].

В цілому, на наш погляд, запровадження Законом № 1206-ІХ розділу «Благополуччя тварин» є позитивною динамікою в сфері ветеринарно-санітарного контролю та нагляду в Україні, що наближує нашу державу до врахування усіх принципів Всесвітньої організації охорони здоров'я тварин (МЕБ) щодо благополуччя тварин, які базуються на керівних принципах і ґрунтуються на розроблених в 1965 році та

широко визнаних принципів «п'ять свобод» [6], що описують очікування суспільства щодо умов, у яких тварини мають перебувати під контролем людини, а саме свобода від голоду, недоїдання та спраги, свобода від страху і страждань, звільнення від теплового стресу або фізичного дискомфорту, свобода від болю, травм і хвороб та свобода вираження нормальних моделей поведінки.

Зазначене підтверджує визначені в теорії аграрного права тенденції розвитку ветеринарного законодавства. Як вірно зазначає Н.В. Карпінська, у зв'язку з євроінтеграційними перетвореннями традиційне ветеринарне законодавство України наразі перебуває на етапі еволюційного перетворення в законодавство щодо добробуту тварин унаслідок зміни методологічного підходу: з позицій антропоцентризму (передусім з метою захисту інтересів людини) до позицій анімоцентризму (першочергово зосереджує увагу на гуманному відношенні до тварин) [7, с. 35-36]. Сподіваємось на фактичне застосування положень Закону щодо благополуччя тварин на практиці та подальше керування виробниками сільськогосподарської продукції принципами створення належних умов для їх розведення, утримання та транспортування.

Правові засади ветеринарно-санітарного контролю та нагляду враховують загальні тенденції дерегулювання господарської діяльності, зокрема, це стосується основних змін щодо переліку дозвільних документів, ліцензування та державної реєстрації, профілактичного карантину тварин тощо.

Як відомо, одним із недоліків регуляторного середовища у сфері ветеринарно-санітарного контролю та нагляду в Україні є наявність великої кількості документів дозвільного характеру. Так, в Законі № 2498-XII передбачено, що об'єкти державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду, крім випадків, встановлених цим Законом, супроводжуються такими ветеринарними документами як міжнародні ветеринарні сертифікати (для країн СНД – ветеринарні свідоцтва форми № 1, № 2 та № 3), ветеринарні свідоцтва, ветеринарні довідки, а також ветеринарні картки та/або ветеринарно-санітарні паспорти на тварин. В Законі № 1206-IX вказаний перелік звужено і відповідно до ст. 40, такими документами є міжнародний ветеринарний сертифікат, ветеринарні свідоцтва та ветеринарний паспорт.

Наразі відповідно до Закону № 2498-XII діяльність, пов'язана з виробництвом ветеринарних препаратів, підлягає ліцензуванню, а ветеринарні препарати до початку їх обігу та використання в Україні проходять державну реєстрацію. Максимальний термін дії реєстрації становить п'ять років.

Законом № 1206-IX передбачено державну реєстрацію ветеринарних лікарських засобів, яка є безстроковою, додатково ліцензування оптової і роздрібною реалізації ветеринарних лікарських засобів. Зазначені новели відповідають Регламенту ЄС 2019/6 про ветеринарні лікарські засоби, що в перспективі має позитивно вплинути на стан міжнародної торгівлі та конкурентоспроможність експортерів та виробників ветеринарних препаратів.

Заслугують підтримки запроваджені Законом № 1206-IX обмеження щодо застосування протимікробних ветеринарних лікарських засобів, які спрямовані на належне лікування тварин та сприятимуть запобіганню антибіотикорезистентності серед тварин, яка, через харчовий ланцюг, призводить до поширення антибіотикорезистентності серед людей і ставить їх життя під загрозу. Зокрема, встановлено, що забороняється застосування протимікробних ветеринарних лікарських засобів на постійній основі або для подолання наслідків неналежної гігієни, неналежної практики вирощування тварин або недостатнього догляду за ними, заборонено застосування протимікробних ветеринарних лікарських засобів для посилення росту та продуктивності тварин, а також заборонено застосування протимікробних ветеринарних лікарських засобів у профілактичних цілях. В Законі № 2498-XII такі положення були відсутні.

Законом № 1206-IX конкретизовано порядок та необхідність проведення профілактичного карантину, який залежить від ветеринарно-санітарного статусу територій, потужностей та інших місць перебування тварин.

Водночас, під час дії воєнного стану в Україні правові засади ветеринарно-санітарного контролю та нагляду зазнали певних змін та мають особливості, зумовлені необхідністю створення сприятливих умов для агробізнесу з метою безперебійного виробництва та постачання сільськогосподарських товарів в умовах воєнного стану; максимально безпечних умов при здійсненні ветеринарно-санітарних заходів і процедур в умовах воєнного стану; здійснення окремих процедур стосовно об'єктів ветеринарно-санітарного контролю та нагляду, що імпортуються. Зокрема, відповідно до Закону України від 12.05.2022 № 2246-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо безперебійного виробництва та постачання сільськогосподарської продукції під час воєнного стану» на час воєнного стану при ввезенні живих тварин на територію України транспортування таких тварин не заборонено через територію, щодо якої існують обмеження, підтвержені відповідною міжнародною організацією або ветеринарною адміністрацією країни походження чи транзиту.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 07.05.2022 № 537 (далі – Постанова), встановлено, що на період воєнного стану заходи державного контролю за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин проводяться з урахуванням таких особливостей: 1) заходи державного контролю у пунктах пропуску на державному кордоні України та зонах митного контролю на митній території України проводяться за наявності можливостей (умов) для їх проведення; 2) у разі ввезення вантажів з продуктами заходи державного контролю проводяться у формі документальної перевірки та перевірки відповідності на

державному кордоні, крім деяких вантажів; 3) у разі ввезення вантажів з харчовими продуктами нетваринного походження та кормами нетваринного походження заходи державного контролю проводяться у формі документальної перевірки, крім певних вантажів.

Крім того, Постановою встановлено, що на період воєнного стану заходи державного ветеринарно-санітарного контролю проводяться з урахуванням таких особливостей: у разі ввезення ветеринарних препаратів та субстанцій для виготовлення ветеринарних препаратів заходи державного ветеринарно-санітарного контролю проводяться на підставі інформації щодо наявності у Державному реєстрі ветеринарних препаратів;

Також Постановою встановлено, що на період воєнного стану ввезення вантажів на митну територію України дозволяється з урахуванням таких особливостей:

- ввезення вантажів з продуктами з держав, щодо яких було введено обмеження у зв'язку із спалахом на їх території хвороб, внесених до списку хвороб, затвердженого Всесвітньою організацією охорони здоров'я тварин (МЕБ), чи інших хвороб, які становлять загрозу для здоров'я людини та/або тварини, визначених законодавством України або міжнародним законодавством, дозволяється за умови, що такі продукти були достатньо оброблені, що гарантує знищення збудника відповідних хвороб.

- ввезення вантажів з кормовими добавками без їх державної реєстрації в Україні дозволяється за умови, що такі добавки зареєстровані (дозволені) в Європейському Союзі і призначені для виробництва кормів для продуктивних тварин;

- ввезення вантажів з фасованими (запакованими) кормами для продуктивних тварин, виготовленими з використанням кормових добавок, зареєстрованих (дозволені) у Європейському Союзі, дозволяється за умови, що такі корми походять з потужностей, розташованих в державах - членах Європейського Союзу або інших державах, за умови, що потужності в таких державах мають дозвіл на ввезення кормів до Європейського Союзу;

- ввезення вантажів з продуктивними тваринами та генетичним матеріалом від них з потужностей, щодо яких не встановлено відповідність законодавству України, дозволяється за умови, що такі вантажі ввозяться (пересилаються) на митну територію України з держав, стосовно потужностей яких протягом двох років до дня набрання чинності цією постановою було встановлено їх відповідність законодавству України, та з урахуванням епізоотичної ситуації у державі походження вантажу;

- ввезення вантажів з продуктивними тваринами та генетичним матеріалом від них у разі їх транзиту через територію держав, де підтверджено наявність особливо небезпечної хвороби, внесеної до списку хвороб, затвердженого Всесвітньою організацією охорони здоров'я тварин (МЕБ), до якої такі тварини є сприйнятливими, дозволяється за умови, що такі вантажі не були вивантажені та/або перевантажені на території зазначених держав.

Висновки. Отже, на сьогодні правові засади ветеринарно – санітарного контролю та нагляду в Україні є застарілими та потребують комплексних змін. «Новий» Закон України «Про ветеринарну медицину» частково охоплює передовий досвід європейських країн та вимоги міжнародних стандартів та може дозволити здійснювати належний державний контроль за дотриманням вимог у сфері благополуччя тварин, проте воєнний стан в Україні ввів корективи у даній сфері, що призводить до необхідності адаптації законодавства саме на такий період.

Очевидною стає потреба у застосуванні нових правових засад, теоретичних підходів до ветеринарно – санітарного контролю та нагляду в Україні, їх доопрацювання, але, ймовірно, практичне застосування нового законодавства буде повністю можливим після закінчення воєнного стану та перемоги України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Лучко І. Поняття державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №5. С. 74-77.
2. Довгань В. І. Теоретико-методичні аспекти ветеринарно-санітарного нагляду та контролю. *Держава та регіони*. Серія: Державне управління. 2012. № 4 (40) С. 10–11.
3. Парламент ухвалив Закон України «Про ветеринарну медицину». URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/parlament-uhvaliv-zakon-ukrayini-pro-veterinarnu-medicinu>
4. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про ветеринарну медицину та благополуччя тварин» URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=68554&pf35401=525504>
5. Суйва І. С. Правове регулювання використання тварин у сільському господарстві. *Часопис Київського університету права*. 2018. Вип. 4. С. 245 – 248.
6. Animal Welfare URL: <https://www.woah.org/en/what-we-do/animal-health-and-welfare/animal-welfare/>
7. Карпінська Н.В. Концептуально-правові засади застосування санітарних та фітосанітарних заходів у сільському господарстві України в контексті вимог СОТ та ЄС: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.06. Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021. 492 с.

REFERENCES:

1. Luchko, I. (2021). Poniattia derzhavnoho veterynarno-sanitarnoho kontroliu ta nahliadu. [The concept of state veterinary and sanitary control and supervision]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. №5. 74-77. [in Ukrainian].

2. Dovhan, V. I. (2012). Teoretyko-metodychni aspekty veterynarno-sanitarnoho nahliadu ta kontroliu. [Theoretical and methodological aspects of veterinary and sanitary supervision and control]. *Derzhava ta rehiony. Seriya: Derzhavne upravlinnia*. № 4 (40). 10–11. [in Ukrainian].

3. Parlament ukhvalyv Zakon Ukrainy «Pro veterynarnu medytsynu». (2021, February 4). [The Parliament adopted the Law of Ukraine "On Veterinary Medicine"]. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/news/parlament-uhvaliv-zakon-ukrayini-pro-veterinarnu-medicynu> [in Ukrainian].

4. Poiasniuvalna zapyska do proektu Zakonu Ukrainy «Pro veterynarnu medytsynu ta blahopoluchchia tvaryn». [Explanatory note to the draft Law of Ukraine "On Veterinary Medicine and Animal Welfare"]. Retrieved from: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=68554&pf35401=525504>

5. Siuiva, I. S. (2018). Pravove rehuliuвання vykorystannia tvaryn u silskomu hospodarstvi. [Legal regulation of the use of animals in agriculture]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. Vyp. 4. 245 – 248. [in Ukrainian].

6. Animal Welfare. Retrieved from: <https://www.woah.org/en/what-we-do/animal-health-and-welfare/animal-welfare/> [in English].

7. Karpinska, N.V. (2021). Kontseptualno-pravovi zasady zastosuvannya sanitarnykh ta fitosanitarnykh zakhodiv u silskomu hospodarstvi Ukrainy v konteksti vymoh SOT ta YeS. [Conceptual and legal principles of application of sanitary and phytosanitary measures in the agriculture of Ukraine in the context of WTO and EU requirements]. *Dys... d.i.u.n.; 12.00.06 -zemelne pravo; ahraryne pravo; ekolohichne pravo; pryrodoresursne pravo. Natsionalnyi universytet «Odeska yurydychna akademiia»*. 492. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 24.05.2023

УДК 343.7

DOI: 10.36550/2522-9230-2023-14-318-321

Павловська Наталія Володимирівна,

кандидат юридичних наук, доцент

e-mail: wwwpav@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-3311-0364>

ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗНАЧЕННЯ ДЕЛІКТОЗДАТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН

У даній статті визначено, що у сучасних умовах дефініція «деліктоздатність» набуває особливого значення, дозволяючи визначити ступінь відповідальності учасників будь-яких правовідносин, у тому числі їх можливість зазнати визначені законом несприятливі наслідки за скоєне правопорушення (делікт). У соціальному аспекті деліктоздатність передбачає реалізацію справедливості, а також дозволяє вирішити питання щодо можливості відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів.

Деліктоздатність – поняття, яке відображає здатність суб'єкта брати участь у правових відносинах, тобто, визначає ступінь володіння правосуб'єктністю. Так звані «дефекти правосуб'єктності» та відсутність деліктоздатності викликають серйозні проблеми, пов'язані із суттєвими обмеженнями у здібності особи брати участь в окремих правовідносинах, зокрема, адміністративно-правових. Будучи одним із складових елементів правосуб'єктності, деліктоздатність виступає показником того, наскільки суб'єкт правовідносини потенційно здатний нести юридичну відповідальність за свою поведінку та поведінку інших осіб, а також у яких обсягах вона може бути реалізована. Однак і в теорії, і на практиці нерідко виникають питання, що пов'язані із неоднозначністю розуміння дефініції «деліктоздатність» та наявністю її різновидів, які мають галузеві та суб'єктивні особливості. Деліктоздатна особа в одних правовідносинах, може виявитися нездатною відповідати за свої дії, і, навпаки, маючи всі юридичні ознаки правосуб'єктності, деякі особи можуть фактично залишатися неделіктоздатними практично у всіх відносинах.

Відзначено, що деліктоздатність є частиною дієздатності і може мати самостійне існування, як окремий інститут адміністративно-деліктозного права, цілком допустимим і навіть методологічно корисним є її окреме дослідження з обов'язковим врахуванням наведеної соціально-правової природи.

Виходячи з аналізу наукових досліджень правосуб'єктності, можна із впевненістю сказати, що абсолютно вся юридично-значима поведінка (дії чи бездіяльність) суб'єктів права обумовлена змістом її елементів.

Ключові слова: суб'єкти правових відносин, суб'єкти адміністративного правопорушення (делікту), адміністративна правосуб'єктність, адміністративна деліктоздатність, адміністративно-правова відповідальність, адміністративний проступок, адміністративне судочинство, правомірна та неправомірна дія, деліктологія.

Pavlovska N. CHARACTERISTICS AND SIGNIFICANCE OF TORTIOUSNESS OF SUBJECTS OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL RELATIONS

by law for the committed offense (tort). In the social aspect, tort capacity provides for the implementation of justice, and also allows to resolve the issue of the possibility of restoring violated rights, freedoms and legitimate interests.

Tort capacity - a concept that reflects the subject's ability to participate in legal relations, i.e., determines the degree of